

Roman Drozd

Osadnictwo ludności ukraińskiej na ziemi człuchowskiej w ramach akcji "Wisła"

Słupskie Studia Historyczne 5, 227-238

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Roman Drozd

OSADNICTWO LUDNOŚCI UKRAIŃSKIEJ NA ZIEMI CZŁUCHOWSKIEJ W RAMACH AKCJI „WISŁA”

Komuniści przejmując władzę w Polsce dążyli do przekształcenia jej w państwo jednonarodowe. Temu celowi miało służyć wysiedlenie z Polski niemal wszystkich mniejszości narodowych. Akcją zamierzano objąć również ludność ukraińską, która mimo przesunięcia granicy polsko-radzieckiej na rzekę Bug, nadal zamieszkiwała tereny południowo-wschodniej Polski. W latach 1944-1946 odbyło się przymusowe przesiedlenie Ukraińców na Ukrainę, w wyniku którego Polskę opuściło około 500 tys. osób, uniknęło go około 200 tys. Władze polskie chciały akcję kontynuować, lecz nie wyraził na to zgody rząd radziecki. W tej sytuacji na pierwszy plan zaczęła wysuwać się koncepcja przesiedlenia pozostałej ludności ukraińskiej na ziemiach zachodnie i północne Polski.

W początkach stycznia przystąpiono do organizacyjno-technicznego przygotowania akcji przesiedleńczej. Po sporządzeniu orientacyjnych spisów ludności ukraińskiej, opracowano szczegółowe instrukcje określające sposób wysiedlenia, a następnie osiedlenia Ukraińców na ziemiach zachodnich i północnych Polski¹. Poza tym zalecano dowódcom wojskowym i funkcjonariuszom urzędów bezpieczeństwa dokonania podziału Ukraińców na grupy. Do grupy „A” zaliczono wszystkie rodziny znajdujące się w wykazach UBP, do grupy „B” na listach wojskowych, a do „C” - pozostałe². Podział ten wykorzystywano następnie do osiedlenia Ukraińców w rozproszeniu. Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego wydało nakaz, aby w jednej wsi umieszczać tylko jedną rodzinę z grupy „A” lub „B”, a do pięciu z grupy „C”. Rodziny z grupy „A”, „B” lub „C” nie mogły być osiedlane razem, a odsetek ludności ukraińskiej w stosunku do polskiej nie mógł przekraczać 10% mieszkańców wsi. Poza tym zabroniono rozmieszczać Ukraińców w strefie: do 50 km od granicy lądowej, do 30 km od granicy morskiej i miast wojewódzkich oraz do 10 km

od granicy polsko-niemieckiej z 1939 r.³ Dnia 28 kwietnia 1947 r. jednostki wojskowe GO „Wisła” przystąpiły do wysiedlania ludności ukraińskiej, której na zabranie najpotrzebniejszych rzeczy i opuszczenie wsi dawano około 2 godz. Sposób przeprowadzenia wysiedlenia, a następnie długotrwała podróż pod nadzorem wojska razem z inwentarzem powodowały, że wysiadająca na stacjach końcowych ludność znajdowała się w stanie krańcowego wyczerpania. W wyniku akcji „Wisła” wojsko przesiedliło około 150 tys. osób. Osadników rozmieszczono w rozproszeniu prawie we wszystkich powiatach na ziemiach zachodnich i północnych Polski, gdzie mieli ulec szybkiej polonizacji. Poza tym zastosowano wiele barier administracyjno-prawnych, utrudniających przemieszczanie się w terenie i uniemożliwiających powrót do dawnych miejsc zamieszkania.

Do powiatu człuchowskiego transporty z ludnością ukraińską kierowane były ze Szczecinka, który był stacją rozdzielczą dla transportów z akcji „Wisła” dla całego Pomorza Zachodniego. Rodziny ukraińskie w tym powiecie osiedlane były, jak w całym ówczesnym województwie szczecińskim, w trzech okresach. W pierwszym, trwającym od 2 do 28 maja 1947 r., na Pomorze Zachodnie przybyły 123 transporty, w których znalazło się 8107 rodzin (36 547 osób) oraz 3936 koni, 9247 krów, 6335 kóz i owiec oraz 1217 sztuk nierogacizny. Najwięcej transportów, aż 19 skierowano do powiatu człuchowskiego. Było w nich 1357 rodzin (5904 osób) oraz 688 koni, 1490 krów, 999 kóz i owiec oraz 197 sztuk trzody chlewnej. Zaznaczyć należy, że największe tempo akcji w tym powiecie trwało do 18 maja. Do tego dnia przybyło bowiem 17 transportów, czyli średnio jeden dziennie. Po 18 maja, do końca tego pierwszego etapu skierowano do powiatu człuchowskiego tylko dwa transporty⁴. Przybywanie tak wielkiej liczby przesiedleńców powodowało znaczne trudności w rozwiezieniu ich do poszczególnych wsi. Zdarzało się, że osadnicy ukraińscy przebywali na stacji po osiem i więcej dni.

Drugi etap akcji osiedleńczej rozpoczął się 25 czerwca i trwał do 15 lipca 1947 r. MZO planowało wówczas skierowanie na Pomorze Zachodnie 2 tys. rodzin, z czego 150 do powiatu człuchowskiego⁵. W drugim etapie przybyło 20 transportów składających się z 1945 rodzin (7413 osób), które przywiozły z sobą 1780 koni, 2988 krów, 2943 kóz i owiec oraz 3474 sztuk trzody chlewnej. W tym okresie do powiatu człuchowskiego skierowano 2 transporty, w ich skład weszło 179 rodzin (673 osoby) z inwentarzem (198 koni, 341 krów, 409 kóz i owiec oraz 546

świń)⁶. Powyższe dane wskazują, że w powiecie człuchowskim w drugim etapie przekroczono plan o 29 rodzin.

Trzeci okres osadnictwa z akcji „Wisła” na Pomorzu Zachodnim rozpoczął się 22 lipca i trwał do 15 sierpnia 1947 r. Władze planowały osiedlić na tym terenie 2500 rodzin, z czego w powiecie człuchowskim 200. Z braku wolnych gospodarstw zezwolono na dosiedlenie rodzin ukraińskich do osadników polskich (w majątkach) oraz obsadzenie przesiedleńcami ukraińskimi nie zarezerwowanych jeszcze majątków o powierzchni do 200 ha. Jednak ten sposób osiedlenia władze powiatowe miały traktować jako ostateczny i ich obowiązkiem było dosiedlanie tylu rodzin polskich, aby stosunek do nich ludności ukraińskiej nie przekraczał 10%⁷. W tym okresie przybyło do województwa szczecińskiego 18 transportów, składających się z 1267 rodzin (4505 osób) oraz 837 koni, 1386 krów, 1327 kóz i owiec, 1585 świń, z czego do powiatu człuchowskiego skierowano 1 transport z 126 rodzinami (353 osobami) wraz z inwentarzem (42 konie, 59 krów, 88 kóz i owiec oraz 16 sztuk trzody chlewnej)⁸.

W ramach akcji „Wisła” do województwa szczecińskiego od 2 maja do 15 sierpnia 1947 r. skierowano 160 transportów z ludnością ukraińską. W transportach tych znalazło się 11 419 rodzin (48 465 osób). Przybyłych osadników ukraińskich władze rozmieściły w 18 powiatach. Najwięcej znalazło się w powiecie człuchowskim – 1662 rodziny, czyli 6930 osób. Odsetek ludności ukraińskiej na wsi wynosił 12,1%, a dla całego Pomorza Zachodniego 7,8%. W powiecie człuchowskim był następujący: 26% i 20,8 %⁹ (tab. 1).

Po zakończeniu akcji „Wisła” okazało się, że ludność ukraińska nie została osiedlona zgodnie z instrukcjami dotyczącymi zasad rozmieszczania rodzin ukraińskich we wszystkich powiatach Pomorza Zachodniego. Przy osiedlaniu osób narodowości ukraińskiej władze terenowe kierowały się przede wszystkim chłonnością poszczególnych wsi. W województwie szczecińskim podstawowym kryterium przy rozmieszczaniu ludności ukraińskiej było posiadanie przez nią inwentarza żywego. Rodziny, które go miały, kierowano do gospodarstw indywidualnych, a bez inwentarza – do majątków PNZ¹⁰. Nie przestrzegano zakazu umieszczania we wsi jednej rodziny kategorii „A” lub „B”. Należy zaznaczyć, że władze terenowe, często nie mając list z podziałem na kategorie, nie wiedziały, do której z nich należały osiedlane rodziny. Poza tym liczba wsi

w powiecie była mniejsza od kierowanych tam rodzin ukraińskich kategorii „A” i „B”. W powiecie człuchowskim na 88 wsi przypadało 333 rodziny z grupy „A” i „B”¹¹. Na ziemi człuchowskiej przekroczono dziesięcioprocentowy odsetek Ukraińców w stosunku do ogółu mieszkańców powiatu. Były one również wyższe w niektórych gromadach, a wsie Bieli-ca, Trzmielewo, Wałdowo w całości zostały zasiedlone ludnością ukraińską.

Po stwierdzeniu tych nieprawidłowości prawie na całych ziemiach zachodnich i północnych Polski, MBP zaczęło domagać się od MZO dostosowania rozmieszczenia osadników ukraińskich do wcześniejszych zaleceń. Jednak ze względu na znaczną liczbę osiedlonych już rodzin ukraińskich wykonanie tych żądań było trudne, a w wielu przypadkach wręcz niemożliwe. Z tego powodu władze zmodyfikowały zasady rozmieszczania ludności ukraińskiej. Dnia 10 listopada 1947 r. MZO zaleciło, aby nie osiedlać Ukraińców w pasie nadgranicznym lądowym do 30 km, morskim – do 10 km i w pasie 20 km od miast wojewódzkich. MZO dopuszczało jednocześnie osiedlanie rodzin ukraińskich w gromadach o 60% faktycznie wypełnionej chłonności i 40% teoretycznej chłonności gromady. W tym ostatnim jednak wypadku należało jak najszybciej dosiedlić osadników polskich. Identyczne ograniczenia osadnicze dotyczyły majątków PNZ. Całkowicie odstąpiono od zakazu rozmieszczania ludności ukraińskiej w 10-kilometrowym pasie od zachodnich granic państwa polskiego z 1939 r.¹².

Po przesłaniu tej instrukcji, MZO poleciło władzom terenowym dostosowanie rozmieszczenia rodzin ukraińskich do nowych zasad. Wykonanie tego polecenia oznaczało dokonanie ponownych przesiedleń ludności ukraińskiej. W powiecie człuchowskim takim przesunięciom podlegało 300 rodzin¹³. Ze względu jednak na brak wolnych gospodarstw oraz częściowe zagospodarowanie się Ukraińców, władze powiatu człuchowskiego prawdopodobnie nie przeprowadziły ich ponownego przesiedlenia.

Poza rozproszeniem Ukraińców władze znacznie ograniczyły ich swobodę przemieszczania się na ziemiach zachodnich i północnych Polski. W instrukcji MZO z 10 listopada 1947 r. zalecono: „swoboda ruchu osadników z akcji „W” zasadniczo ma być ograniczona. W szczególności niedopuszczalne jest opuszczanie Ziem Odzyskanych i powrót na dawne tereny. Dopilnowanie powyższego jednak należy pozostawić właściwym władzom bezpieczeństwa publicznego. Do nich też muszą być składane

wszelkiego rodzaju podania w powyższych sprawach. Niepotrzebnym staje się pobieranie od Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego opinii do powyższego celu przez władze administracji ogólnej. Władze administracji ogólnej mają przyjmować podania od osadników z akcji „W” wyłącznie w sprawach z zakresu zwykłego administr(owania) ogólnego, należącego do nich. Podania osadników z akcji „W” dotyczące wszelkiego rodzaju spraw wynikających ze specjalnych warunków tej akcji, w szczególności: przesiedleń poza powiat, wyjazdów muszą być składane do Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Ponadto Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego ma być informowany o każdej sprawie, w jakiej osiedleńca z akcji „W” zwraca się do władz adm(inistracji) ogólnej. Kontakt z Pow. UBP w sprawach osiedleńców z akcji „W” ma być stały i utrzymany możliwie osobiście”¹⁴.

Celem powyższych obostrzeń wobec ludności ukraińskiej był zamiar przeprowadzenia ich polonizacji. W instrukcji MZO z 10 listopada 1947 r. stwierdzono: „zasadniczym celem przesiedlenia osadników „W” (z akcji „Wisła” – *R.D.*) jest ich asymilacja w nowym środowisku polskim. Dołożyć należy wszelkich wysiłków, aby cel ten był osiągnięty. Nie używać w stosunku do tych osadników określenia „Ukrainiec”. W wypadku przedostania się z osadnikami na Ziemię Odzyskane elementu inteligenckiego, należy taki bezwzględnie umieszczać osobno i z dala od gromad, gdzie zamieszkują osadnicy z akcji „W”¹⁵.

Zakaz zmiany miejsca osiedlenia nie oznaczał, że ludność ukraińska go nie łamała. Powodem tego była chęć zamieszkania razem z bliskimi, dawnymi sąsiadami lub przeprowadzenia się do lepszego gospodarstwa. W tym celu zwracano się do władz o pozwolenie na przesiedlenie się, jednak w większości wypadków otrzymywano odmowę. Niektórzy osadnicy samowolnie opuszczali dotychczasowe miejsca osiedlenia. Takimi sprawami, jeżeli zostały wykryte, zajmowały się władze bezpieczeństwa.

Przybyła do powiatu człuchowskiego ludność ukraińska została osiedlona przede wszystkim w gospodarstwach zrujnowanych. Z zajętych przez rodziny ukraińskie 1662 gospodarstw, aż 1608 było zniszczonych, z czego 1037 wymagało remontu, a 571 odbudowania zagród¹⁶. Ze względu na zły stan zabudowań władze osiedleńcze umieszczały po 2-3 rodziny w jednym domu do momentu wyremontowania innych zabudowań. Podjęto akcję odbudowy zagród, lecz do końca 1947 r. ukończono

tylko 28. Ze względu na niewystarczającą pomoc ze strony państwa i opieszałość urzędników, główny wysiłek remontowania zabudowań przypadł osadnikom. Należy zaznaczyć, że w podobnym stanie gospodarstwa otrzymywali również osadnicy polscy przybyli do powiatu człuchowskiego w tym samym czasie co ludność ukraińska, z tą jednak różnicą, że rodziny polskie miały prawo wyboru gospodarstwa.

Znacznie lepiej od zabudowań przedstawiała się sprawa wolnej ziemi, którą mogła objąć w posiadanie ludność ukraińska. Trzeba jednak zaznaczyć, że w większości leżące odłogiem grunty zaliczały się do 5 i 6 klasy. Ziemia urodzajniejsza, tak jak i lepsze zabudowania zostały zajęte przez wcześniej przybyłych osadników polskich.

Niekorzystnie dla rodzin ukraińskich przedstawiała się sprawa inwentarza żywego. Do powiatu człuchowskiego rodziny ukraińskie przywiozły ze sobą 928 koni, czyli średnio 1 koń przypadał na dwie rodziny. Nieco lepsza była sytuacja, jeżeli chodzi o pozostały inwentarz. Ludność ukraińska przywiozła do powiatu 1890 krów, 1424 kozy i owce oraz tylko 831 sztuk trzody chlewnej¹⁷.

Poważny problem stanowiła aprowizacja na przełomie lat 1947-1948. Rodziny ukraińskie na skutek przesiedlenia ich w miesiącach wiosenno-letnich nie zdążyły zebrać plonów zasianych jesienią 1946 r. i wiosną 1947 r. W stosunkowo lepszym położeniu jesienią 1947 r. znalazły się te rodziny ukraińskie, które przybyły najwcześniej. Mogły one bowiem jeszcze obsiać i obsadzić ziemniakami część pól i jesienią zebrać plon. Ze względu na trudności żywnościowe władze udzieliły ludności ukraińskiej pomocy. Każda rodzina otrzymała jednorazową zapomogę w wysokości 300 zł, kartki żywnościowe, niewielkie ilości żywności i zboża¹⁸. Pomoc państwa była jednak niewystarczająca. Z tego powodu przesiedleńcy ukraińscy zostali zmuszeni do pracy u osadników polskich, przeważnie za wyżywienie. Wysokość zapłaty była różna i zależała od pracodawcy. Bywało i tak, jak we wsi Rozwory, że za cały dzień pracy osadnicy ukraińscy otrzymywali 1 kg mąki i paczkę zapatek¹⁹. Znacznie lepiej płacono w majątkach PNZ.

Mimo trudności bytowych ludność ukraińska kultywowała tradycje narodowe i religijne. Rozmawiano i modlono się we własnym języku, według własnego kalendarza obchodzono święta. Prawie wszyscy osiedleni w powiecie człuchowskim Ukraińcy byli wyznania greckokatolickiego. Nie mogąc brać udziału w nabożeństwach we własnym obrządku, uczęsz-

czali do Kościoła rzymskokatolickiego, co świadczy o ich głębokiej religijności.

Po przybyciu ludności ukraińskiej do powiatu człuchowskiego rozpoczął się skomplikowany proces adaptacji i integracji. Był on znacznie utrudniony nie tylko sytuacją materialną Ukraińców, ale stosunkiem do nich polskiego otoczenia. Ważną rolę odgrywał umacniany przez ówczesną propagandę stereotyp Ukraińca-bandyty. Często obwiniano ich o zbrodnie popełnione na Polakach, kradzieże, podpalenia, zabójstwa. Ten negatywny stosunek przyczynił się do izolowania się tych grup ludności i umacniania wzajemnej niechęci. Bywało, że rodziny polskie w obawie przed Ukraińcami wspólnie spędzały noce, barykadowały drzwi i pełniły nocne dyżury.

Niechęć polskiego otoczenia do Ukraińców oraz ich przeżycia związane z przesiedleniem i osiedleniem powodowały wewnętrzną integrację. Wspomagali się wzajemnie w różnych pracach, wspólnie obchodzili święta oraz zapraszali się na różne uroczystości rodzinne. Kultywowali przy tym, na ile było to możliwe, zwyczaje i tradycje. Ta wewnętrzna integracja zbiegła się z poprawą warunków życia, co znacznie przyczyniło się do rozwoju kontaktów towarzyskich, w których z czasem brała udział ludność polska. Ważną rolę odegrała między innymi wspólna praca, uczestniczenie w nabożeństwach rzymskokatolickich i różnych zebraniach. W ten sposób obie grupy zbliżyły się do siebie i zaczęły przełamywać dawne uprzedzenia. Najszybciej współpracę z Ukraińcami nawiązała ludność rodzima oraz osadnicy z dawnych województw zachodnich, gdyż nie żywili żadnych uprzedzeń. Dzięki temu osadnicy ukraińscy zaczęli przejmować od nich sposoby gospodarowania oraz lokalne wzorce kulturowe, a Polacy z kolei przyswajali sobie niektóre umiejętności Ukraińców, zwłaszcza kulinarne i hodowlane. Spektakularnym przykładem wzajemnego zbliżenia się stało się zawieranie mieszanych związków małżeńskich.

Osiedlenie ludności ukraińskiej w powiecie człuchowskim znacznie przyczyniło się do zagospodarowania leżącej odłogiem ziemi, a opuszczone gospodarstwa znalazły nowych właścicieli. Rodziny ukraińskie miały wpływ także na aktywizację hodowli w tym powiecie, przywożąc ze sobą kilka tysięcy sztuk inwentarza. Poza tym przybycie Ukraińców doprowadziło do zetknięcia się i wzajemnego przenikania kultury osadników ukraińskich, polskich i ludności rodzimej. Tym samym został zapoczątkowany

długotrwały proces tworzenia się nowego społeczeństwa ziemi człuchowskiej.

Przypisy

1. Szerzej o tych problemach traktuje: R. Drozd, *Geneza i założenia organizacyjne akcji „Wisła”*. „Ślupskie Studia Historyczne” 1993, nr 2
2. Instrukcja dowództwa GO „Wisła” dla komendanta pułkowego punktu zbornego z 23 kwietnia 1947 r.; *Akcja „Wisła”*. Dokumenty oprac. E. Miśiło. Warszawa 1993, s.163-164
3. APW, UWW, sygn. IX/270. Instrukcja MZO dotycząca zasad rozmieszczenia osadników z akcji „Wisła” z 31 VII 1947 r.; R. Drozd. *Zasady rozmieszczenia ludności ukraińskiej na ziemiach odzyskanych w ramach akcji „Wisła”*. „Ślupskie Studia Historyczne” 1993, nr 3, s.104-106
4. AAN, ZC PUR, sygn. XII/119. Sprawozdanie z ruchu transportów z akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie od 2 V do 20 V 1947 r.; APS, WO PUR w Szczecinie, sygn. 410. Wykaz ruchu transportów z akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 20 V do 30 V 1947 r.
5. AAN, MZO, sygn. 787. Pismo Departamentu Osiedleńczego MZO do wojewody szczecińskiego w sprawie wznowienia akcji „Wisła” z 21 VI 1947 r.
6. APS, WO PUR w Szczecinie, sygn. 410. Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 1 VI do 14 VII 1947 r.
7. AAN, MZO, sygn. 784. Telefonogram dyrektora Departamentu Osiedleńczego MZO J. Pietkiewicza do wojewody szczecińskiego w sprawie wznowienia osadnictwa ukraińskiego z 10 lipca 1947 r.
8. APS, WO PUR, sygn. 410. Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 15 VII do 31 VII 1947 r.; tamże, Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 1 VIII do 15 VIII 1947 r.
9. AAN, ZC PUR, sygn. XII/119. Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 2 V do 20 V 1947 r.; APS, WO PUR w Szczecinie, sygn. 410. Wykaz ruchu transportów z akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 20 V do 15 VIII 1947 r.
10. AAN, MZO, sygn. 784. Sprawozdanie Departamentu Inspekcji MZO z rozmieszczenia osadników z akcji „Wisła” z 21 X 1947 r.
11. Tamże
12. AAN, MZO, sygn. 784. Instrukcja MZO dotycząca zasad rozmieszczania osadników z akcji „Wisła” z 10 XI 1947 r.
13. AAN, MZO, sygn. 787. Plan przerzutów przesiedleńców z akcji „Wisła” na terenie województwa szczecińskiego z 10 XII 1947 r.
14. AAN, MZO, sygn.784. Instrukcja MZO dotycząca zasad rozmieszczania osadników z akcji „Wisła” z 10 XI 1947 r.

15. Tamże
16. AAN, MZO, sygn. 787. Zestawienie zniszczonych gospodarstw indywidualnych zajętych przez przesiedleńców z akcji „Wisła” stan 25 IX 1947 r.
17. APS, WO PUR w Szczecinie, sygn. 410. Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 15 VII do 31 VII 1947 r; tamże, Sprawozdanie z ruchu transportów akcji „Wisła” na terenie WO PUR w Szczecinie w okresie od 1 VIII do 15 VIII 1947 r.
18. AAN, MZO, sygn. 791. Wykaz pomocy udzielonej osadnikom z akcji „Wisła” w województwie szczecińskim w 1947 r.
19. Wywiad z przesiedleńcem z akcji „Wisła” z wsi Pędziszewo powiat Człuchów (w posiadaniu autora).

Tabela 1

Rozmieszczenie rodzin ukraińskich w powiecie człuchowskim
14 września 1947 r.*

Miejscowość	Liczba rodzin polskich	Liczba rodzin ukraińskich wg kategorii			Odsetek rodzin ukraińskich
		A	B	C	
1	2	3	4	5	6
m. Biały Bór	81	5	8	75	52,1
m. Czarne	304	2	2	9	4,1
m. Człuchów	851	2	-	28	3,4
m. Debrzno	77	-	3	10	14,4
m. Lędyczek	99	2	2	41	31,3
RAZEM	1412	11	15	163	11,8
gm. Brzezie					
Biała	32	4	4	26	51,5
Bielica	-	1	4	20	100
Brzezie	86	2	2	79	49,1
Brzeźnica	36	-	5	8	26,5
Drzonowo	19	3	4	20	58,7
Dyminek	-	1	5	20	100
Grabowo	54	3	-	38	43,2
Kaliska	5	2	5	43	90,9
Pieniężnica	59	2	9	70	57,9
Trzemielewo	-	1	5	19	100
Jeziorny					
Młyn PNZ	10	1	-	9	50
RAZEM	301	20	43	352	58
gm. Cierznie					
Cierznie	88	1	6	37	33,3
Domisław	58	1	-	-	1,7
Krzemieniewo	21	-	-	5	19,2
Prusinowo	48	3	2	27	40
Rozwory	46	2	-	6	14,8
Sokole	24	1	-	7	25
Sierpowo	41	-	-	3	6,8
Krzemieniewo PNZ	25	-	-	18	41,9
RAZEM	351	8	8	103	25,3

1	2	3	4	5	6
gm. Człuchów wieś					
Brzeźno	34	1	-	2	8,1
Czarnoszyce	27	1	-	-	3,6
Głędowo	35	1	1	10	25,5
Kiełpin	27	-	-	4	12,9
Nieżywiec	47	2	1	4	13
Polnica	73	2	1	6	11
Rychnowy	85	1	1	17	18,3
RAZEM	328	8	4	43	14,4
gm. Gwieździn					
Gwieździn	94	1	8	29	28,8
Krępsk	53	1	-	-	1,9
Pawłówko	9	2	1	-	25
Rzeczénica	267	4	16	39	17,6
Stołczno	35	1	-	-	2,8
Wałdowo	-	1	9	37	100
Krępsk PNZ	6	-	-	3	33
RAZEM	473	8	35	109	24,3
gm. Koczała					
Bielsko	68	3	6	24	37,7
Koczała	108	1	9	51	36,1
Lękinie (Łąki)	42	3	3	19	37,3
Niedźwiady Nadl.	2	1	-	1	50
Mietrzykowo	52	2	4	22	35
Starzno	35	2	-	11	27,1
Trzyniec	17	3	5	7	46,9
Zalesie	77	4	4	68	49,7
RAZEM	494	19	31	203	33,9
gm. Łoza					
Biskupnica	95	1	7	10	15,9
Dzików	40	-	6	15	34,4
Grodzisko	7	-	-	2	22,2
Łoza	10	-	-	1	9,1
Miedzybórz	23	2	24	44	75,3
Olszanowo	84	1	4	6	11,6
Raciniewo	66	1	6	12	30,5
Nadziejewo	45	1	3	7	19,6
Zalesie	8	-	-	8	50
Zalesie PNZ	18	-	-	10	35,7
RAZEM	396	6	50	115	30,2

1	2	3	4	5	6
gm. Przechlewo					
Dąbrowa	45	2	5	3	18,2
Lisewo	29	1	-	4	14,7
Nowa Wieś	79	3	2	6	12,2
Rudniki	33	2	-	4	15,4
Przechlewo	217	-	4	24	11,4
Przechlewko	32	2	4	5	25,6
Sapolno	134	2	-	3	3,6
PrzechlewkoPNZ	5	-	-	7	58,3
RAZEM	754	12	15	56	9,9
gm. Strieczona					
Barkowo	61	1	3	42	43
Słupia	75	1	7	13	21,9
Strieczona	113	1	2	20	16,9
Uniechów	114	4	3	45	31,3
Elżbietów PNZ	20	1	-	6	25,9
RAZEM	383	8	15	126	28
gm. Wierzchowo					
Bukowo	53	1	2	1	7
Dębica	95	1	2	8	10,4
Chrzastowo	60	1	3	26	33,3
Jaromierz	32	2	-	11	28,9
Jęczniki Wik.	44	1	2	3	12
Mosiny	54	1	-	-	1,8
Wierzchowo	103	-	1	10	9,6
RAZEM	441	7	10	59	14,7
OGÓLEM	5333	107	226	1329	23,8

* W wykazie pominięto miejscowości nie objęte osadnictwem z akcji „Wisła”

Zródło: AP Szczecin, UWSz, sygn. 3547. Sprawozdanie Starostwa Powiatowego w Człuchowie z rozmieszczenia osadników z akcji „Wisła” w powiecie człuchowskim z 20 września 1947 r; obliczenia własne.